

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО УРБАНІСТИЧНИХ СТУДІЙ
для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

10– природничі науки
106 географія
бакалавр
Урбаністика та міське планування
обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **Дронова Олена Леонідівна,**
к.геогр.н., доцент кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: **Дронова Олена Леонідівна**, к.геогр.н., доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

В. о. зав. кафедри

 доц. Олена КОНОНЕНКО

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету/інституту (педагогічною радою коледжу) географічного факультету

Протокол № 6 від «30» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії доц. Наталія КОРОГОДА

«30» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомити студентів з основами розвитку міст та міських систем на основі вивчення просторової еволюції й особливостей прояву урбанізації в різних регіонах та тенденції розвитку суспільства в сучасному високоурбанізованому середовищі для формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження суспільних об'єктів та процесів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. знання основ географічних знань середньої школи;
2. володіння базовими навичками загальнонаукових методів.

3. Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Вступ до урбаністичних студій» закладає основу знань з урбаністики і міського планування. Використання доробку різних наукових галузей через призму суспільно-географічного підходу в рамках дисципліни формує систему нових знань про основні етапи і напрямки розвитку урбаністичних досліджень, передумови та закономірності просторової еволюції міських систем розселення, новітні тенденції розвитку сучасних міст як полюсів зростання економік окремих держав і розвитку світового господарства. Курс закладає основи комплексного дослідження міста, вивчення процесів урбанізації та проблем, пов'язаних з динамікою розвитку міст, агломеруванням та утворення метрополітенських ареалів, явищ, що пов'язують міста з більш широкою системою господарства та економіки, просторової структури міста та змін, виражених у фізичному, економічному, соціальному та культурному вимірах.

4. Завдання вивчення дисципліни.

- формування у студентів глибокого знання та розуміння предметної області з урбаністики та розуміння професійної діяльності урбаніста-географа та управлінця, здатності визначати, формулювати і вирішувати проблеми у сфері розвитку міст та міських систем (ЗК2).

- формування здатності реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11);

- створення здатності зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку географічного вивчення міст (ЗК12);

- формування здатності застосовувати знання з урбаністики у практичних ситуаціях (ЗК1);

- формування вміння застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства в урбанізованому просторі (СК2);

- формування знань і вмінь використання специфічних для урбаністики теорій, парадигм, концепцій та принципів (СК7).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та / або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	об'єкт, предмет, мету і завдання географічних досліджень міст;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>тест, бліц опитування, виступи на семінарах, виконання індивідуальних творчих робіт презентації, екзамен</i>	5%
1.2	філософські, економічні, соціологічну та антропологічну концепції дослідження міст. Основні етапи становлення геоурбаністичних досліджень в Україні;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.3	сутність, функції міст, критерії виділення міст, властивості й фактори формування міст, класифікації міст;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.4.	основні історичні типи міст; генезис і чинники виникнення стародавнього міста; особливості розвитку міст в період феодалізму; причинно-наслідкові зв'язки у розвитку міста в середні віки;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.5	місто нового і новітнього часу періоду капіталізму; радянське місто; містобудівні пошуки концепції міста майбутнього;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.6	сутність процесу урбанізації, ознаки сучасної урбанізації; особливості просторової еволюції урбанізації; визначальні риси міського способу життя;	<i>лекція, семінар,</i>		5%
1.7	показники урбанізації і урбанізованості, поняття "урбаністична структура", "територіально-урбаністична структура", стадії урбанізації за Джібсом, модель Клаасена; стадії, фази і типи урбанізації; тенденції сучасної світової урбанізації;	<i>лекція, семінар самостійна робота</i>		5%
1.8	передумови сучасних процесів розвитку міст в Україні; етап зародження і становлення міст; індустріальний період розвитку міст, особливості розвитку міст у період незалежної України;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.9	особливості сучасних урбанізаційних процесів в Україні; міські агломерації і процеси субурбанізації в Україні; проблеми і перспективи розвитку урбанізаційних процесів в Україні;	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>		5%
1.10	сутність поняття «агломерація», просторову структуру агломерації, шляхи формування агломерацій, властивості і характерні риси агломерацій, етапи формування агломерацій; особливості формування мегалополісів у світі.	<i>лекція, семінар самостійна робота,</i>		5%
2.1	володіти термінологічним апаратом, методами і прийомами суспільно-географічного аналізу урбанізаційних процесів;	<i>семінар, самостійна робота</i>	<i>виконання індивідуальних творчих робіт, презентації, бліц опитування, екзамен</i>	до 35%
2.2.	осмислювати та використовувати основні теоретичні концепції та принципи у сфері міського розвитку;	<i>семінар</i>		
2.3	аналізувати чинники і наслідки соціально-економічних і просторових перетворень у містах;	<i>семінар, самостійна робота</i>		
2.4.	досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри розвитку міст різних регіонів, визначати й оцінювати тренди розвитку;	<i>семінар, самостійна робота</i>		
2.5.	аналізувати урбаністичну і територіально-урбаністичну структуру регіонів різного ієрархічного рівня.	<i>семінар, самостійна робота</i>		

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів (презентацій) на семінарах, рефератів, практичних робіт, письмових контрольних робіт (тест).

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- ✓ результати навчання – **1.1 – 1.12 (знання)** - до 5% за кожен;
- ✓ результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.5)** - до 35%;
- ✓ результати навчання – **3 (комунікація)** - до 5%.
- ✓ результати навчання – **4.1-4.2 (автономність та відповідальність)** - до 5% за кожен.

Семестрове оцінювання. У курсі передбачено **2 змістовних частини**. У змістовну частину 1 входять теми: 1 - 3. У змістовну частину 2 – теми 4 - 6. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна – **екзаменом**. Обов'язковим для допуску до іспиту є виступи на семінарах та виконання індивідуальних творчих робіт.

Упродовж семестру, після завершення змістовних частин, проводяться тематичні контрольні роботи. Для студентів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки (60% від максимально можливої кількості балів) проводиться заключна семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 40% підсумкової оцінки (до 40 балів за 100 – бальною шкалою).

Умовою отримання позитивної результуючої оцінки з дисципліни є досягнення не менш як 60% від максимально можливої кількості балів, при цьому, оцінка за результати навчання, передбачені пунктами 2 та 3 не може бути меншою ніж 50% від максимального рівня.

Підсумкове оцінювання у формі екзамену. Максимальна кількість балів на екзамені - 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали (60% максимальної кількості балів, відведених на екзамен).

Студенти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20 балів* до складання екзамену не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до екзамену – **38 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання усіх видів робіт здійснюється впродовж семестру, включаючи і самостійну роботу та виконання індивідуальних творчих завдань.

Презентації, виконання індивідуальних творчих завдань та виступи за темами 1-3 – термін виконання – **до 1 листопада**.

Контрольна робота 1 – термін виконання – **до 5 листопада**.

Презентації, виконання індивідуальних творчих завдань та виступи за темами 4-6 – термін виконання – **до 1 грудня**.

Контрольна робота 2 – термін виконання – **до 5 грудня**.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ**

№	Тема	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УРБАНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ				
1	Методологічна база. Історія становлення урбаністики як науки.	6	6	10
2	Місто у сучасному світі: дефініції, критерії, властивості, фактори формування. Класифікація і типологія міст	6	6	10
3	Місто в історії	4	4	10
Контрольна робота 1				
ЗМІСТОВИЙ ЧАСТИНА 2. СУТНІСТЬ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ УРБАНІЗАЦІЇ				
4	Головні поняття, особливості і перспективи сучасної урбанізації у світі	6	6	10
5	Найкрупніші форми міського розселення світу	4	4	10
6	Урбанізація у світі та в Україні	4	4	10
Контрольна робота 2				
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг 120 год, в тому числі:

Лекції – **30 год.**

Семінарські заняття - **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 419 с. (http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Geourbanistika.pdf)
2. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія. За ред. К.Мезенцева, Я.Олійника, Н.Мезенцевої. Київ: «Фенікс», 2017. 438 с. (<http://www.geokyiv.org/pdf/Urban%20Ukraine.pdf>)
3. Перцик, Е. Н. Геоурбаністика : учебник. М. : Издательство Юрайт, 2016. 435 с.)
4. Салій І. М. Урбанізація в Україні: соціальні та управлінські аспекти Київ: Наукова думка, 2005. 301 с.
5. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження: Монографія. Київ: Наукова думка, 2016. 185 с. (<https://igu.org.ua/uk/node/22058>)
6. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.

Додаткові:

1. World Urbanization Prospects, the 2018 Revision (<https://esa.un.org/unpd/wup/>)
2. Research and data to make progress against the world's largest problems. Our World in Data. (<https://ourworldindata.org/>)
3. Звіт Demographia World Urban Areas 15th Annual Edition: 2019:04.<http://www.demographia.com/db-worldua.pdf>
4. Світ по карті <http://www.citypopulation.de/>
5. Офіційний сайт Асоціації міст України (<http://auc.org.ua/bill>)
6. Офіційний сайт Програми ООН по населених пунктах (UN-НАБІТАТ) (<http://www.unhabitat.org/>)
7. Хмарочос. Київський міський журнал. (<https://hmarochos.kiev.ua/>)
8. Dronova O., Brunn S. How neoliberal globalization processes are transforming Kyiv's nodal areas. *Urbani Izziv*, Vol. 29(2), 2018, pp. 96-110.
9. Дронова О.Л., Кононенко О.Ю. Славутич: формування потенціалу стійкості міста в умовах сучасних викликів та загроз. *Український географічний журнал*, № 3, 2019, с. 22-36.
10. Дронова О.Л., Лис Я.С. Управління міськими агломераціями: європейський досвід для реформ в Україні. *Український географічний журнал*, № 1, 2016, с. 47-52.
11. Dronova, O., Maruniak, E. Changing the symbolic language of the urban landscape: Post-socialist transformation in Kyiv. Handbook of The Changing World Language Map. Brunn S.D., Kehrein R. (eds.). Springer Publishing, 2019.
12. Дронова О., Полешко Д. Функціональні та просторові зміни вузлових територій Києва. *Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія*. За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ: Фенікс, 2017. 438 с.
13. Дронова О.Л. Мережа міст України та їх демографічна динаміка. *Аналітичний звіт «Міста 2030: модернізуйся, або вимирай»*. Ukrainian Institute for the Future, Interproject GmbH. 2018, с. 112. С.22-32.
14. Eugenia Maruniak, Leonid Rudenko, Sergiy Lisovskyi, Olena Dronova, and Artem Mozghovyi. Ukrainian Small Cities in the Perspective of Sustainable Spatial Planning. The Routledge handbook of small towns/edited by Jerzy Bański. NY: Routledge. 2021. P. 330-346.
15. Brunn, S. D., Dronova, O., & Kononenko, O. Slavutych atomograd as the last ideal city of the USSR: Challenges and adaptation mechanisms of resilience. *GeoJournal*, 2020. 1-17.